

NÆM 2006:155

Skelby Øst

Rapport for forundersøgelse forud for byggemodning

J.nr. NÆM 2006:152; KUAS 2003-2123-1563

05.07.10-63 Skelby sogn, Tybjerg herred, tidl. Præstø Amt

Forundersøgelse forud for byggemodning. I den vestlige del af arealet fremkom spredte anlægsspor, nogle med oldtidskarakter. I den sydøstlige del fremkom bopladsspor i form af stolpehuller og gruber. Keramikken fra to gruber kunne dateres til romersk jernalder. Det blev ikke skønnet nødvendigt, at udføre yderligere arkæologiske undersøgelser på arealet.

Undersøgelsens baggrund

I forbindelse med udstykning af et jordareal på ca. 2 ha til jordbrugsparceller henvendte privat bygherre, Allan Kaare Nielsen, sig til Næstved Museum for at få foretaget forundersøgelse forud for byggemodning.

I forbindelse med lokalplanen har Næstved Museum anbefalet forundersøgelse bl.a. ved følgende:

Det er muligt, at der på arealet øst for Skelby forefindes arkæologiske spor. Dette ikke blot vurderet ud fra de topografiske forhold, men også ud fra tilstedeværelsen af allerede registrerede fund i nærheden af arealet. Lokalplansområdet ligger således tæt på både to af de af Kulturarvsstyrelsen udpegede kulturarvsarealer (sb.nr. 050710-59 og -60), indenfor hvilke der kan forventes særlig mange arkæologiske fund, og den middelalderlige kirkelandsby, hvis oprindelse muligvis rækker tilbage i jernalderen/vikingetid. De tidligste bebyggelsesspor kan således tænkes at befinde sig øst for den nuværende landsby, og dermed også på området indeholdt af lokalplanen.

Forundersøgelsen blev udført i perioden 10. til 15. juli 2008. Bygherre stillede maskinkraft til rådighed for undersøgelsen. Maskinfører var Allan Kaare Nielsen. Daglig leder var arkæolog Kim Christoffersen, Næstved Museum (KC). Akademisk medarbejder var stud. mag. Pernille Rohde Sloth (PRS). Ansvarlig leder var museumsinspektør Birgitte Borby Hansen, Næstved Museum.(BBH).

Topografi

Det berørte areal udgør i alt ca. 2 ha. og er beliggende i Skelbys nordøstlige udkant, 200 m. øst for Skelby Kirke. Arealet henlå på tidspunktet for undersøgelsen som brakmark med ukrudtsbevoksning. Arealet er beliggende på et plateau i et lettere kuperet område. Terrænet stiger syd for arealet og falder mod nordøst og nordvest. Selve arealet stiger ca. 2 –3 m. fra dets sydvestlige hjørne mod det nordøstlige. Arealet afgrænses mod nord og øst af åbne marker, mod syd af levende hegn mod Trælløsevej, og mod vest af bebyggelse i Skelby by.

Undergrunden vekslede mellem ler og leret sand i brune og gule nuancer og var generelt lettere stenet. I vestlige lave del sås stedvis tidligere vådbund og mange recente dræn. Overjorden bestod af gråbrun, leret og sandet muld, 20 – 30 cm. Stedvis sås mellemlag af let humøst, let leret sand, ca. 25 cm.

Metode

Den del af arealet der blev omfattet af forundersøgelsen var arealet inden for byggelinjerne, ca. 1 ha. Der blev anvendt rende-graver med rabatskovl til at trække mulden af under overvågning. Der blev udlagt i alt 5 prøvegrøfter over arealet i retning S-N, startende fra vest. Prøvegrøfterne var af 1,70 m's bredde (skovlbredde) og af ca. 100 m's længde.

Der blev udsat målesøm, og de fremkomne fyldskifter (A1-A24) blev tegnet i fladen i 1:50. Alle anlæg blev beskrevet i fladen og snittet. De fleste anlæg blev tegnet i snit i 1:20, ellers beskrevet. Der blev foretaget mindre udvidelser i Grøft 3 og 5 for at afdække anlæg og for at afklare om anlægsspor bredte sig uden for grøften.

Grøfter, udvidelser og målesøm i grøfter blev efterfølgende indmålt af landmålere. Der blev taget oversigtsfotos og fotos af udvalgte anlæg.

Undersøgelsens resultater

Der fremkom i alt 24 anlæg, hvoraf 3 udgår som natur eller ikke erkendbare i snit. 7 anlæg var stolpehuller, 2 anlæg var mulige stolpehuller. 2 anlæg blev tolket som stolpehul/grube, 3 anlæg var affaldsgruber, 1 anlæg en grube, 1 anlæg var en grøft/drængrøft og 1 anlæg en kogestensgrube. Endelig var 1 anlæg en lavning med kogegrubeaffald, mens 3 anlæg var af mere ubestemmelig art. Der er 14 fundnumre, der fordeler sig således: 4 keramik, 3 flint, 1 brændt ler, 1 knogle og 5 trækul. I den vestlige lavere del af arealet (Grøft 1-3) fremkom kun få reelle anlæg. I Grøft 1 fremkom 1 stolpehul (A1) og i Grøft 3 fremkom 4 spredte stolpehuller, (A8, A10, A11, A12). Ingen af stolpehullerne var datérbare. Terrænet her har tydeligvis været mere ujævnt og vådt i oldtiden. I Grøft 1 sås i den nordlige del et tidligere vådbundsområde over ca. 28 m og i Grøft 3 sås en lavning med kogegrubeaffald (A9). Endvidere sås flere steder mindre lavninger, nogle med trækulsspor. I Grøft 4 fremkom kun et anlæg (A13), en formodet rest af en kogestensgrube.

De væsentligste anlæg fremkom i Grøft 5 i form af bopladsspor som stolpehuller og gruber, 3 med keramik. Bopladssporene fremkom overvejende i den sydligste halvdel af grøften, der er lidt lavere liggende end den nordlige halvdel.

I affaldsgruben A15 fremkom keramik i form af en del af en karside med lidt bund (x1). Karret kunne dateres til romersk jernalder. I affaldsgruben A19 fremkom ligeledes keramik, der kunne dateres til romersk jernalder. Her var tale om rester af et formodet større forrådskar. I affaldsgruben A14 fremkom fragmenter af dårlig bevaret keramik, der dog synes at være samtidig med den øvrigt fundne keramik. Her fandtes endvidere en flintblok (x5). Der blev taget trækulsprøver fra alle 3 affaldsgruber (x10, x11, x12).

Stolpehullerne i grøften var spredte og uensartede og syntes ikke umiddelbart at indgå i nogen konstruktion. Der blev foretaget 3 mindre udvidelser i grøften, men her fremkom ikke yderligere anlæg. I to af udvidelserne fremkom sodede lavninger, der blev diffuse nedefter. Yderligere bopladsspor skal formentlig søges længere mod øst, uden for byggelinjen.

Fremtidigt arbejde

Da der fremkom spredte bopladsspor i den sydøstlige del af arealet inden for byggelinjen, bør området øst her for forundersøges før eventuelle fremtidige jordarbejder.

Det blev ikke skønnet nødvendigt at udføre yderligere undersøgelser på det aktuelle areal, og Næstved Museum anser undersøgelsen for tilendebragt.

18.07.2008
Næstved Museum

Kim Christoffersen

Anlægsliste og beskrivelse af grøfter

Grøft 1

Overjord: Gråbrun, sandet og let leret muld, 20-25 cm.

Undergrund: Rødbrunt, leret sand og rødbrun ler, generelt lettere stenet. I nordlig ende af grøft tidligere vådbund med sodet udsmid af bla. koge-grubeaffald.

Recente dræn på langs og tværs i grøften.

A1 Stolpehul

Flade: Tilnærmelsesvis cirkulært, klart afgrænset fyldskifte. Gråbrunt, sandet ler med nogle trækulsnister.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, sandet ler m. enkelte nister af trækul.
- (2) Rødbrunt ler m. pletter af gråbrunt, sandet ler.
- (3) Lyst gråbrunt, sandet ler m. enkelte nister af trækul og pletter af rødbrunt ler.

Undergrund:

- (4) Rødbrunt ler, skiftende til brungråt ler.

A2 Udgår!

Grøft 2

Overjord: Gråbrun, sandet og let leret muld, 20-25 cm.

Undergrund: Veksler mellem rødbrunt ler, rødgult, let leret sand og brungråt, leret sand der er spættet med rødbrunt sand. med mellemrum ses mørkere lavninger med trækulsspor.

Recente drænrør på kryds og tværs i grøften.

A3 Grøft/drængrøft?

Flade: Fyldskifte forsvinder under begge grøftprofiler. Af langt forholdsvis klart afgrænset fyldskifte. Gråbrunt, sandet ler m. nogle trækulsnister.

Fyld:

- (1) Gråbrunt til brungråt, let sandet ler m. enkelte trækulsnister.

Undergrund:

- (2) Gulbrunt, let sandet ler.

A4 Nedgravning/natur?

Flade: Fyldskifte gennemskæres af dræn. Form som halv oval, diffust afgrænset. Lyst brungråt, sandet ler m. områder af gråbrunt, sandet ler.

Fyld:

- (1) Lyst brungråt, sandet ler m. enkelte natursten.
- (2) Gråbrunt, sandet og muldholdigt ler, karakter af nedsivning/spor efter rødder.

Undergrund:

- (3) Gulbrunt til brungråt, sandet ler.

A5 Udgår!

A6 Bund af grube/ udsnid i vådbund?

Flade: Aflangt fyldskifte, klart afgrænset. Skæres af dræn. Mørkt gråbrunt, sandet og muldholdigt ler m. nogle trækulsnister.

Fyld:

- (1) Mørkt gråbrunt, sandet og muldholdigt ler m. enkelte trækulsnister.

Undergrund:

- (2) Brungråt, sandet ler m. en del nedsivning fra (1).

Grøft 3

Overjord: Gråbrun, sandet og let leret muld, 20 – 25 cm.

Undergrund: Veksler med gulbrunt, leret sand, gråbrunt, let leret sand og rødbrun, stiv ler. I lavning ca. 25 m. mod nord ses mellemlag af let humøst, let leret sand, ca. 25 cm.

Recente dræn flere steder i grøften.

A7 Lavning, natur?

Er tegnet sammen med A8.

Flade: På tværs af søgegrøft-forsvinder under begge grøftprofiler. Amorf af form, meget diffust afgrænset. Brungråt, sandet ler m. enkelte trækulsnister.

A8 Bund af stolpehul?

Tegnet sammen med A7.

Tiln. cirkulært fyldskifte, klart afgrænset.

Gråbrunt, sandet ler m. sorte sodede pletter og mange trækulstumper og nister. Enkelte ildskørnede sten.

Fyld:

- (1) Sort til mørkt gråbrunt, sandet ler, kraftig iblanding af trækul. Enkelte ildskørnede sten. Trækul udtaget.
- (2) Brungråt, leret sand.
- (3) Brungråt, leret sand m. pletter af gulbrunt, let sandet ler. Dyregang?

Undergrund:

- (4) Gulbrunt, let sandet ler.

A9 Lavning i terræn m. koge-grubeaffald

Flade: Stort, aflangt, amorft fyldskifte. Enkelte steder lidt diffust afgrænset.

Gråbrunt, sandet ler m. områder m. mørkt brungråt, sandet ler. En del nister af trækul, samt enkelte sten – nogle ildskørnede.

Snit 1:

(1) Homogent, mørkt brungråt, sandet ler m. en del trækulsnister.

Undergrund:

(2) Gulbrunt, let sandet ler.

Snit 2:

Som i snit 1.

A10 Stolpehul

Flade: Ovalt, forholdsvis klart afgrænset fyldskifte. Lyst brungråt, let sandet ler m. pletter af gulbrunt ler.

Fyld:

(1) Lyst brungråt, let sandet ler m. pletter af gulbrunt ler og enkelte nister af trækul.

(2) Gulbrunt ler m. pletter af lyst brungråt ler. Diffust afgrænset.

Undergrund:

(3) Gulbrunt ler.

A11 Bund af stolpehul

Flade: Ovalt fyldskifte. Gråbrunt humøst, let leret sand, blandet med rødbrunt undergrundsler. Lidt trækulsspor.

Fyld:

(1) Lyst gråbrunt, let sandet ler m. enkelte trækulsnister.

Undergrund:

Gulbrunt ler.

A 12 Stolpehul

Tiln cirkulært fyldskifte. Gulbrunt ler blandet med gråbrunt, humøst, let leret sand. Sodning i nordlige halvdel.

Fyld:

(1) Mørkt brungråt, let sandet ler m. sodede pletter og en del nister af trækul.

(2) Gråbrunt, let sandet ler m. enkelte trækulsnister. Diffust afgrænset.

Undergrund:

(3) Gulbrunt ler.

Grøft 4

Overjord: Gråbrun, sandet og leret muld, 25-30 cm.

Undergrund: Veksler med rødbrunt ler, rødbrunt leret sand og brungult, let leret sand.

Generelt lettere stenet. Der ses recente dræn på tværs af grøften flere steder

A13 Bund af kogestensgrube/grube?

Flade: Tiln. cirkulært fyldskifte.

Gråbrunt, humøst, let leret sand. Der ses skørbrændte sten og lidt sodning

Fyld:

(1) Lyst gråbrunt, sandet og muldholdigt ler m. mange sten, op til Ø 10 cm. – nogle ildskørnede.

Undergrund:

(2) Gulbrunt, leret sand/grus

Grøft 5

Overjord: Gråbrun, sandet og leret muld.

Undergrund: Veksler med rødbrunt ler, gulbrunt, let leret sand og brungult sand.

A14 Affaldsgrube

Flade: Stort rundet fyldskifte. Gråbrunt, let leret, humøst sand, let sodet. Trækulsnister og stumper i fladen, samt en del skørbrændte sten.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, muldholdigt, sandet/gruset ler m. enkelte trækulsnister
- (2) Gulbrunt, let sandet ler m. nister af gråbrunt ler.
- (3) Homogent, gråbrunt, sandet og muldholdigt ler. I de øverste 1-2 cm. af laget ses en stribe trækul/sodet fyld. Trækul udtaget.
- (4) Som (2) m. enkelte trækulsnister.
- (5) Gråbrunt, sandet og muldholdigt ler m. pletter af gulbrunt, leret sand. Enkelte trækulsnister. Flintblok udtaget.
- (6) Lyst gråbrunt til gulbrunt, sandet ler iblandet grus/småsten. Enkelte trækulsnister. Keramik udtaget.
- (7) Rødbrændt ler m. pletter af gulbrunt ler. Rødbrændt ler udtaget.

Undergrund:

- (8) Gulbrunt, let sandet ler (øverst) varierende til gulbrunt, leret sand (i bunden).

A15 Affaldsgrube

Flade: Tiln. cirkulært fyldskifte.

Gråbrunt, humøst, let leret sand iblandet lidt brungult undergrundsler. Let sodet, stumper og nister af trækul. Skørbrændte sten.

Fyld:

- (1) Lyst gråbrunt, let humøst, let sandet ler iblandet en smule rødbrunt undergrundsler. En del stumper af trækul og skørbrændte sten. Flest skørbrændte sten i øverste del. Fund af lerkarside med lidt bund.
- (2) Gråbrunt til rødbrunt ler med lidt trækulsnister. Formentlig udsivning fra lag 1.

Undergrund:

- (3) Lyst gråbrunt til rødbrunt ler og sandet ler.
- Keramik og trækul hjemtaget.

A16 Grube

Flade: Ægformet fyldskifte. Gråbrunt, let humøst, leret sand.

Fyld:

- (1) Lyst gråbrunt, en anelse humøst, sandet ler. Lidt nister af trækul og brændt ler. Enkelte rådne sten.

Undergrund:

- (2) Rødbrunt til lyst gråbrunt ler.

A17 Stolpehul

Flade: Tiln. cirkulært fyldskifte. Gråbrunt, let humøst, leret sand. Lidt trækulsnister.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, sandet ler med nogle nister af trækul.

Undergrund:

- (2) Gulbrunt til gråbrunt, sandet og muldholdigt ler (på kant af muldet lavning i terræn).

A18 Udgår!

A19 Affaldsgrube

Flade: Fyldskifte af form som rundet kvadrat.

Gråbrunt, humøst, leret sand, lettere sodet. Trækulsnister og skørbrændte sten. Keramikskår i flade i sydlig del.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, sandet og muldholdigt ler m. en del nister af trækul og brændt ler. Keramikfragmenter udtaget.
- (2) Lyst gråbrunt, muldholdigt og let sandet ler, (muldfyldt lavning?).
- (3) Undergrund: Gulbrunt, let sandet ler.

A20 Muligt stolpehul

Flade: Tiln. cirkulært anlæg. Gråbrunt, humøst leret sand.

Fyld:

- (1) Gråbrunt sand blandet med rødbrunt sand. Enkelte nister af trækul og brændt ler. Diffust afgrænset.

Undergrund:

Brungråt og rødbrunt, let leret sand.

A21 Stolpehul/grube?

Flade: Grydeformet fyldskifte. Gråbrunt, let humøst, leret sand.

Fyld:

- (1) Lyst gråbrunt, let leret sand m. enkelte pletter af lyst grågult sand.

Undergrund:

- (2) Lyst grågult, let leret sand.

A22 Stolpehul med stolpespor.

Flade: Halvrunt fyldskifte der kommer ud fra østre grøftprofil, hvori der sidder en stor rådden sten.

Fyld:

- (1) Mørkt gråbrunt, let leret og muldholdigt sand m. enkelte pletter af gulbrunt sand og en del nister og stumper af trækul.
- (2) Gulbrunt, let leret sand m. gråbrune pletter, enkelte trækulsnister.

Undergrund:

- (3) Gulbrunt, let leret sand.

A23 Stolpehul

Flade: Tiln. ovalt fyldskifte.

Gråbrunt, let humøst, leret sand.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, ganske lidt humøst, leret sand.

Enkelte nister af brændt ler.

Undergrund:

- (2) Gulbrunt, let leret sand.

A24 Stolpehul/ grube

Flade: Gråbrunt, let humøst, sandet ler.

Fyld:

- (1) Gråbrunt, let humøst, sandet ler. Nister af brændt ler og trækul.
- (2) Som (1) men lidt mørkere.

Undergrund:
(3) Rødbrunnt ler.

Fundliste

- x1** Anlæg 15. Grøft 5
Keramik fra lag (1). Sideskår med lidt bund. Rødbrændt vare. Halvgroft magret.
+ 2 fragmenter af dårligt bevaret, ligeledes halvgroft magret vare.
Datering: romersk jernalder.
- x2** Anlæg 19. Grøft 5
Keramik fra flade. Flere større og mindre stykker af rødbrændt vare, formentlig fra stort forrådskaar. Halvgroft magret. Datering: romersk jernalder.
- x3** Anlæg 19. Grøft 5
Keramik fra fyld. 1 større og 2 mindre stumper af gråbrun farve. Fint magret.
- x4** Anlæg 14. Grøft 5
Keramik fra lag (6). Dårligt bevarede fragmenter. Halvgroft magret.
- x5** Anlæg 14. Grøft 5
Flint. Blok fra lag (5).
- x6** Anlæg 19. Grøft 5
Flintafslag.
- x7** Anlæg 5. Grøft 2
Flintafslag.
- x8** Anlæg 14. Grøft 5
Brændt ler.
- x9** Anlæg 19. Grøft 5
Knogle. Dårligt bevarede fragmenter.
- x10** Anlæg 15. Grøft 5
Trækul.
- x11** Anlæg 14. Grøft 5
Trækul fra lag (3).
- x12** Anlæg 19. Grøft 5
Trækul.
- x13** Anlæg 12. Grøft 3
Trækul.

x14 Anlæg 8. Grøft 3
Trækul.

Tegningsliste

T-nr	Emne	Målestok	Tegner
T1	Fladetegning: Grøft 1 – 2	1:50	PRS
T2	Fladetegning: Grøft 3 – 4 – 5	1:50	KC
T3	Fladetegning: Grøft 5	1:50	KC
T4	Profiltegning	1:20	PRS
T5	Profiltegning	1:20	PRS
T6	Profiltegning	1:20	KC

Fotoliste

Fotonr.	Emne	Set fra	dato	sign.
Foto 01	A14, Grøft 5, affaldsgrube, u. målestok.	SØ	15.07.08	KC
Foto 02	A14, Grøft 5, affaldsgrube, m. målestok.	SØ	15.07.08	KC
Foto 03	A15, Grøft 5, affaldsgrube, u. målestok.	V	15.07.08	KC
Foto 04	A15, Grøft 5, affaldsgrube, m. målestok.	V	15.07.08	KC
Foto 05	A17, Grøft 5, stolpehul, u. målestok.	V	15.07.08	KC
Foto 06	A17, Grøft 5, stolpehul, m. målestok.	V	15.07.08	KC
Foto 07	A19, Grøft 5, affaldsgrube, u. målestok.	Ø	15.07.08	KC
Foto 08	A19, Grøft 5, affaldsgrube, m. målestok	Ø	15.07.08	KC
Foto 09	Udvidelser i Grøft 5.	NØ	15.07.08	KC
Foto 10	Oversigt, Grøft 5 i forgrund.	ØNØ	15.07.08	KC
Foto 11	A22, Grøft 5, stolpehul, u. målestok.	V	15.07.08	KC

NÆM 2006:155 Skelby Øst. Beretning – forundersøgelse.

Foto 12	A22, Grøft 5, stolpehul, m. målestok.	V	15.07.08	KC
Foto 13	Oversigt fra NØ-hjørne mod V og Skelby Kirke.	Ø	15.07.08	KC
Foto 14	Grøft 5	N	15.07.08	KC